

Dr. Kolláth György

Írásom nem két állami vezető jövőjével dekázik. Azt elemzem jogilag: miként lehet az, hogy elvileg pártsemleges, parlament által választott főtisztviselők előbb légüres térbe, majd ördögi körbe kerülnek. „Bizalmilag” elkopnak, mégis bukásuk és menesztésük irracionálisan szétválhat. Aproptó a legfőbb ügyész és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) elnökének státusz- /szomorú/ játéka ad. Állásfoglalásom: mindkettőjük esetében olyan szakmai erőziót, teljesítmény-hiányt látok, amely alkalmatlanságot sejtet.

Cím
Független tisztviselők
ördögi köre

Dátum
2003.08.20.

Ehelyütt egy-egy érv mindössze: 1.) A média csupán egyedi bűnügyek elmismásolását rója fel a legfőbb ügyésznek. Jómagam a büntető kompetencián kívüli – un. általános felügyeleti és polgári jogi területeken – látok kétségbeejtő hibákat, mulasztásokat. Sok megyei főügyészség törvényszéki igyekezete, következetessége és korrekt mércéje ugyanis nem társul a „legfű” jogállami elkötelezettségével. Régebben a miniszterek rettegtek az ügyészi fellépéstől, ma nincs mitől félniük. Egyes civil szervezeteket agyonnyom a „legfű” kíméletlen, önkormányzat-ellenes akció-sorozata (például a kutyások országos egyesülete esetében). Ám a profi labdarúgás áldatlan és szakadatlan törvénysértései évek óta érinthetetlenek. Mire vár(t) az ügyészség pl. a FRADI esetében, tapsra? 2.) A PSZÁF fő ellentmondása pedig az, hogy e szervezet jóformán csak nevében /méréselt, moderált, távolságtartó/ felügyelet. Valójában a pénzintézetekkel szemben hihetetlen mértékű, parancsuralmi karakterű, beavatkozó-jóváhagyó-szankcionáló hatáskörei is volnának. Tekintve, hogy a bankokban lévő pénz nem a bankároké, hanem a betéteseké, akiket védeni kell a kintől nem vagy alig látható sumáságokkal szemben, jól is van ez így kitalálva. De épp ott ne tudnák, hogy a rendkívüli hatáskör emelt szintű felelősséggel is együtt járna? Hogy e felelőség mind az elkövetett bakikért, mind az eltűrt hibákért fennáll? Komolyan gondolja a PSZÁF, hogy neki még kitüntetés is járna a (honi) pénzvilágot hiteltelenítő K and H skandalumért? Mit kell még tennie egy magas állami méltóságnak ahhoz, hogy megköszönjék erőfeszítéseit, s megszabadítsák a kínlódástól? Ez itt a kérdés, de jó válasz ilyenkor már nincsen.

Az a baj, hogy a kínos-káros folyamat végjátéka jól már nem kezelhető. Nem volna szabad a kezdet-kezdetén rossz irányba elindulni. Tisztelet a kivételnek, de a túlpolitizálódott világunkban már a kinevezéshez vezető pozíció-harcok körül eldőlt és el is romlik majd minden. Hiába szakmai axióma, hogy egy szervezet eredményességét akár 50 %-ban is meghatározhatja a vezető, ami akkor látszik meg igazán, ha kivételesen rátermett, avagy ha nem odavaló személyt szemelnek ki. Rendszerint mégsem a rátermettség, hanem a brancsbeliség szerint jelölnek, majd döntenek. Ezzel politikai láncreakció indul be. A politikai kinevezett tudja, eszébe is vésik: a dolga nem ugrálni, hanem híven szolgálni. Ebben a nyílt vagy (alig) burkolt részrehajlás, falmelléki egyeztetés, összetartás alapkövetelmény, ugyanakkor szinte mindenre mentség is. A lojalitás követelménye személyhez, rejtett elvárásokhoz, nem pedig a törvényhez és csakis ahhoz kötődik. Cserében valóságos teljesítmény-kényszer nincsen, inkább vajjas bukták vannak. Beáldozhatóvá csak akkor válik valaki, ha elfásul, ha a gyomra nem vesz be mindent, vagy ha másik mi kutyánk kölkének kell a hely. A politikai vetésforgó által hozott fordulatok így görcsöt váltanak ki itt is, ott is, de a védett vad közvetett stiklikért nem elejthető. Néha még műhiba sem válóok. Ideig-óráig itt is – a tisztán szakmai területen!? - két lövészárk képződik.

Egy közalkalmazott, mondjuk egy egyetemi adjunktus alkalmatlanság címén felmenthető, ha nem szerez PhD-ét. Ellenben a független tisztviselőkbe került szerencse fia beton-székekben ül, ha nem rámol ki egy bankot?! A párthű középmezőnyből kiválasztott háttérembernek nincs is hová visszamennie. Az meg mégis csak ciki lenne, ha a politikai mutyi kegyelméből átültetnék egy másik független székbe, hátramosztónak. Akinek kezdetől dirigálni lehetett, az vezénlyésre mozdul a végjátékban is. A gazdasági típusú összeférhetetlenséget, pontosabban annak formális

Dr. Kolláth György

megfelelőségét számon kérik. A politikai odakozmálást elvárják, máskor kelletlenül nézik. Totális ambivalencia ez. Törvényhez kötődő, politika-semleges munka semmire sem garancia. A zsákmányelv mohósága, bizalmatlansága, képmutatása dermesztő. E szempontból a rendszerváltozás bő egy évtizede visszaesést hozott. Nincs jele még, hogy kijózanodás, pályamódosítás következnek.

Valóságos, megszilárdult, értékékként tisztelt közszolgálati éthosz nélkül így nem jutunk semmire. Ez azonban nem etikai kódex dolga. A tett olyan belátást és együttműködést feltételezne, ami nincs meg. Ekként van patt-helyzet mindkét főtisztviselő esetében. Mindkettőjüket 6 évre az Országgyűlés választotta. A legfőbb ügyész választása nem kétharmados többségű, és a jelölés-javaslatétel az államelnök jogköre. A PSZÁF elnök a törvény szerint vissza is hívható, sorsa zömmel a miniszterelnök kezében van, és itt is feles parlamentari döntés jöhet számításba. Mindkét tisztség esetében van a megbízatás megszüntetésére nézve „felróhatósági” és felróhatóságtól független esetkör. A politikai fasírt égzengéssel jár. Ettől a jelenlegi kormány reszket. A PSZÁF elnök visszahívása esetében nyilvános indokolási kötelezettséget mond ki a törvény. A törvény a pénzügyminiszter járulékos munkáltatói jogkör gyakorlását is említi, vagyis a miniszter sem obligón kívüli. Garanciális szabály, hogy a PSZÁF elnök /bizonyos sajátosságok mellett ugyan, de/ köztisztviselő. Mindaz a csinnadratta, ami körülött, majd általa történt, mintha nem erre vallana.

A legfőbb ügyész távozására 9 okot állapít meg a törvény. Van ebben felmentés, lemondás, összeférhetetlenség, büntetőbírói elmarasztalás, hivatalvesztés (s azon belül pl. méltatlanság), sőt életkori korlát (70. éves kor) is. A törvény szerint az idő előtti menesztésre a köztársasági elnök tehet a T. Háznak javaslatot. Az államfő – tudjuk – szintén aktuálpolitikailag semleges, pártok felett álló közjogi méltóság. Következtetésül: hasonló a hasonlónak örül! Magyarországot hovatovább tényleg operett-(nagy)hatalom lesz.